

ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Краковська А.Є.

Донецький національний університет

Досліджено групу правових передумов ефективної реалізації соціальної функції держави. Вказана роль права у реалізації функцій сучасної держави. Охарактеризовано взаємозалежність між станом розвитку соціального законодавства і якістю забезпечення соціальної функції. Встановлено наявність зв'язку між всіма елементами правової системи і соціальною функцією держави. Зроблено висновок про існування чітких взаємозв'язків між рівнем розвитку правової культури, специфікою правової ідеології, якістю механізмів правового регулювання та рівнем забезпеченості правових гарантій і ефективністю реалізації соціальної функції держави.

Ключові слова: соціальна функція держави, правові передумови реалізації соціальної функції держави, правова держава, соціальна держава, соціальне законодавство, правова система, правова культура, правова ідеологія, механізм правового регулювання.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день існують три групи факторів, які істотним чином впливають на стан забезпеченості соціальних прав людини і громадянина, а також на характер реалізації соціальної функції держави, а саме: економічні, правові та політичні. На жаль, в багатьох дослідженнях з теорії держави і права останні фактори реалізації соціальної функції держави залишаються поза увагою науковців. Такий стан справ не може вважатися задовільним, оскільки попри всю важливість економічної складової у реалізації соціальної функції, не можна забувати про те, що будь-яка діяльність сучасної держави, яка проголошує і визнає цінності демократії і праводержавності, здійснюється у правових формах, що з необхідністю ставить питання про кореляції між соціальною функцією держави і розвитком її правової системи. Тому, необхідно дослідити таку групу передумов ефективної реалізації соціальної функції держави, як правові передумови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній теорії держави і права соціальна функція держави практично завжди розглядається разом з її економічною функцією. В цьому контексті положення про існування спеціальних економічних передумов розвитку і підвищення ефективності соціальної функції видається таким, що не потребує на будь-яку додаткову аргументацію. Але в багатьох дослідженнях з питань реалізації соціальної функції держави поза увагою науковців залишаються правові фактори реалізації цієї функції. Дослідження правових передумов реалізації соціальної функції держави має велике теоретичне і практичне значення, особливо в сучасних умовах, які склалися в Україні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідно дослідити групу правових передумов реалізації соціальної функції держави.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження взаємозв'язків, які існують між реалізацією соціальної функції держави і розвитком правових відносин.

Виклад основного матеріалу. Процес соціального регулювання, який здійснюється державою значною мірою залежить від стану та якості чинного законодавства. І цей факт практично не викликає жодних сумнівів. Ті дослідники, які активно займаються проблематикою правової держави, незаперечно доводять, що забезпечення соціальних прав людини не повинно вивчатися у відриві від того як сформувалося і розвивається соціальне законодавство. Дійсно, якщо правова держава, як наголошує В. Тимошенко, спрямовує свою діяльність на захист всіх прав людини і громадянина шляхом формування надійної

правової (законодавчої) основи для цього захисту [1, с. 50], то не викликає сумніву, що для захисту соціальних прав людини (а отже й для реалізації соціальної функції держави) утворюється і розвивається відповідне соціальне законодавство. Цю ж думку, хоча і дещо з інших позицій, обґрунтовують російські дослідники Е. Козлова та О. Кутафін, які вказуючи на те, що правова держава – це насамперед держава зв'язана правом, доводять, що сама ідея «зв'язаності правом» [2, с. 98] не може бути реалізована на практиці якщо не існує самого права, або якщо це право існує у недорозвинених формах. У цьому плані держава не може здійснювати свої функції, якщо відсутня відповідна правова основа для їх реалізації. Свого часу це положення чітко аргументував Г. Радбрух [3, с. 198-204].

Що ж до сучасних юристів, то як справедливо відмічає Л. Мамуг, держава є правовою рівно настільки, наскільки вона зв'язана правом і підпадає під дію тих правових норм, які об'єктивно закріплені у формі закону і визначають права, повноваження і головне – обов'язки як держави в цілому, та і її окремих органів [4, с. 38-40]. Серед вітчизняних фахівців, які звертають увагу на правовий фактор у реалізації основних функцій держави не можна не згадати роботи Н.Оніщенко. Зокрема, як доводить ця дослідниця, ефективність реалізації соціальної функції сучасної держави прямо залежить від того, наскільки чіткою і повною є система соціального законодавства [5, с. 247-305]. Щоправда, говорячи про «повноту соціального законодавства», жодною мірою не можна вимірювати це поняття у суто кількісних показниках, адже система законодавства, як аргументує О. Ющик – це насамперед не кількість, а якість законів [6, с. 10]. Раніше про цю загрозу попереджав В. Медведчук, який зазначав, що кількість законів ще не свідчить про достатню урегульованість законодавством суспільних відносин, а отже основою зміцнення законності в Україні може бути лише нова, більш висока якість законів, ступінь їх реалізації, дійові механізми їх забезпечення і охорони. Тобто соціальне законодавство обов'язково має відповідати загальному напрямку проваджуваних реформ, а також меті соціального, правового, політичного та економічного розвитку Української держави і громадянського суспільства [7, с. 69].

На схожих позиціях стоїть і А. Заєць, який пише, що для того, щоби право обмежувало владу на користь громадян воно повинно мати цілий ряд властивостей, бути гуманістично спрямованим, визнавати людину головною цінністю, і головне – чітко встановлювати права людини та гарантії їх забезпечення [8, с. 69]. Отже, вказуючи на роль права у реалізації функцій сучасної держави, ми тим самим визнаємо й

існування певних відносин між станом розвитку соціального законодавства, а якщо більш широко – то правової системи в цілому, і якістю забезпечення соціальної функції. У зв'язку з цим, надзвичайно важливим видається зауваження Ю. Шемшученко, на думку якого серед всіх чинників формування соціально-правової держави слід, насамперед, визначити дві головні умови: наявність розвинутої нормативної бази та неухильне виконання законів та підзаконних актів [9, с. 8]. Тому, продовжуючи вибудований логічний ряд щодо передумов реалізації соціальної функції, можна продовжити наступним чином: для своєї реалізації соціальна функція держави потребує не лише наявності необхідних економічних ресурсів, але й відповідного розвиненого соціального законодавства, яке б гарантувало відповідні права людини і змусило державу неухильно дотримуватись тих обов'язків і зобов'язань, які пов'язані з регулюванням соціальних відносин. Як цілком справедливо наголошує Н. Пархоменко, це законодавство має тенденцію до еволюціонування через його удосконалення шляхом прийняття нових нормативно-правових актів, унесення змін і доповнень до вже існуючих, систематизацію нормативно-правових актів [10, с. 304].

Відомо, що соціальне законодавство України засновано на принципі збереження рівня існуючих прав громадян щодо соціального захисту, визначених Конституцією та законами України. Зокрема, стаття 22 Основного Закону передбачає, що «права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [11]. З часу отримання незалежності соціальне законодавство України має помітні здобутки, які, значною мірою, наблизили його до стандартів Європейського Союзу. Це, передусім, стосується забезпечення масштабної реформи соціального страхування, якою, через низку законів, було закладено основи для адаптації організаційно-фінансових основ системи соціального захисту населення до умов ринкової економіки та громадянського суспільства [12, с. 13]. Натомість, законодавство з соціальних питань містить значну кількість неузгоджених між собою норм щодо соціального захисту окремих категорій громадян: ветеранів війни та праці, жертв політичних репресій, чорнобильців, інвалідів та інших, а також норм окремих законів щодо сімей з дітьми, малозабезпечених сімей. Крім того, чіткої узгодженості потребують численні законодавчі акти із законами, що регулюють соціальні стандарти та надання соціальних послуг. Принциповим недоліком чинного законодавства є те, що значний масив норм правового регулювання соціальних відносин і досі встановлюється підзаконними нормативними актами, а не законами України. При цьому можна навести численні випадки суперечностей норм законодавчих та підзаконних актів, що суттєво порушує систему правового регулювання у сфері соціального захисту та конкретні права громадян [13, с. 17-18].

Наразі проблема розвитку соціального законодавства в Україні пов'язується в першу чергу з удосконаленням соціального захисту громадян та забезпеченням соціальних гарантій щодо: встановленого законом гарантованого рівня медичного, комунально-побутового та соціального обслуговування; державної допомоги непрацездатним та малозабезпеченим громадянам; солідарної (за обов'язковою участю держави) підтримки на випадок безробіття, втрати або обмеження працездатності;

допомоги громадянам, які постраждали внаслідок техногенно-екологічних та природних катастроф чи надзвичайних обставин. В цьому плані було б неправильно акцентувати виключно на ролі парламенту. Дійсно, наразі державну соціальну політику формує Верховна Рада України шляхом прийняття законодавчих актів, якими встановлюються соціальні гарантії та правові механізми їх забезпечення, затвердження загальнодержавних програм соціального розвитку, в тому числі спрямованих на підтримку окремих соціальних груп населення або вирішення інших комплексних чи локальних питань соціального захисту. Складовою частиною політики соціального захисту є комплексні та цільові програми, що формуються органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування і відображають потреби соціального захисту населення, яке проживає на відповідних територіях. Однак, навіть з огляду на викладене, не можна обходити той факт, що реалізація державної політики соціального захисту покладається на органи державної виконавчої влади та у передбаченому законами України порядку на органи місцевого самоврядування. В цьому плані державна політика соціального захисту реалізується та забезпечується спрямуванням коштів державного бюджету на соціальний захист населення відповідно до обґрунтованих потреб, визначених в встановленому законодавством порядку або державними програмами, організацією систем загальнообов'язкового державного соціального страхування та його додаткових систем, державними гарантіями платоспроможності страхових фондів або інших відповідних установ, здійсненням функцій нагляду за витрачанням коштів фондів та контролю за діяльністю організацій сфери соціального захисту населення. Подібна орієнтація на відносини щодо соціального захисту зумовлюється тим, що вона по суті повністю відтворює в Україні ту практику законодавчого забезпечення реалізації соціальної функції держави, яка нині склалась у європейських країнах. Зокрема нині можемо спостерігати розвиток і систематизація правового матеріалу в Україні на основі норм Європейського кодексу соціального забезпечення, які декларують необхідність дотримання у національному законодавстві основних прав громадян за факторами соціального ризику – постійної та тимчасової втрати працездатності та інших підстав, що спричинюють необхідність соціальної підтримки особи чи сім'ї. Цим, насамперед, окреслюється сфера правового регулювання соціального законодавства, яка не охоплює масив соціальних відносин стосовно соціальних гарантій щодо можливостей здобуття освіти та охорони здоров'я. Таке розуміння специфіки соціального законодавства пояснюється тим, що у законотворчій практиці європейських країн соціальне законодавство (незалежно від того, чи здійснювалась його кодифікація) охоплює дві основні сфери: *social security* (дотримання соціальних гарантій покладається на соціальних партнерів – роботодавців та працівників) та *social assistance* (підтримка осіб, що не можуть самостійно вирішувати проблему власного забезпечення, яка покладається на державу та органи місцевого самоврядування). За цієї причини, однією з головних проблем створення належних правових умов для реалізації соціальної функції Української держави є питання щодо реорганізації правового забезпечення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. У цьому плані пропонується у першу чергу реорганізація системи управління фондами соціального страхування на основі реформування

їх виконавчих органів, зокрема створення єдиного уповноваженого виконавчого органу, на який має бути покладено функції збору внесків, реєстрації їх платників, ведення відповідних реєстрів та здійснення персоналізованого обліку сплати внесків. У зв'язку з цим виникає потреба законодавчо обмежити у певній мірі повноваження правління фондів, зокрема щодо права затверджувати бюджет фондів, а також запровадити подвійне підпорядкування виконавчих дирекцій – правлінням фондів та уповноваженому органу. На нашу думку такий підхід є цілком слушним, адже здійснення реформи системи соціального страхування досить ясно засвідчив, що безпосереднє запозичення досвіду ФРН із значним числом фондів, які по суті мають статус громадської організації, значною мірою не виправдало себе. У континентальних країнах ЄС статус організації соціального страхування значною мірою обумовлений тим, що там вона розвивалась саме через створення працівниками страхових кас, що в подальшому отримали загальнонаціональний характер [14, с. 26-27]. Проте і зараз фахівці цих країн нарікають на низьку ефективність та слабкий контроль управління фондами на громадських засадах, коли відсутня конкретна відповідальність за прийняте рішення. Ще у більшій мірі це стосується України, де громадський характер управління фондами соціального страхування має наслідком нецільове використання коштів та інші порушення. Тому, є цілком виправданими законодавчі зміни системи управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Утім, як було вказано вище, окреслюючи правові передумови реалізації соціальної функції було б помилковим редукувати їх виключно до стану системи позитивного законодавства, а також до визначення якості та повноти державних законів. Це пояснюється тим, що правові передумови реалізації соціальної функції держави охоплюють значно більш широку сферу суспільних відносин. У цьому контексті цілком виправдано вести мову не лише про суто нормативно-правові передумови реалізації соціальної функції держави (це завдання пов'язано насамперед зі змістовним аналізом стану та тенденцій розвитку системи соціального законодавства, що дещо виходить з предметного поля науки теорії держави і права), але й про наявність чіткого зв'язку між всіма елементами правової системи і соціальною функцією держави. Як цілком справедливо вказує О. Скакун, правова система – це складне, збірне, багатопланове явище, що не збігається ні з системою права, на з системою законодавства, а об'єднує ці й інші елементи [15, с. 33]. Оскільки ми вже частково звертались до цієї проблеми у світлі аналізу загальних визначень поняття правової системи, зараз зупинимось лише на найбільш важливих, на нашу думку моментах.

Серед основних елементів правової системи наразі прийнято виділяти наступні: право як сукупність створених і охоронюваних державою норм; законодавство як форма вираження цих норм (нормативні акти); правові установи, що здійснюють правову політику держави; судова та інша юридична практика; механізми правового регулювання; правореалізаційний процес (включаючи акти застосування і тлумачення); права, свободи й обов'язки громадян (право в суб'єктивному розумінні); система складних і функціонуючих у суспільстві правовідносин; законність і правопорядок; правова ідеологія (правосвідомість, юридичні доктрини, теорія, правова культура тощо); суб'єкти права (індивідуальні і колективні); систематизуючи зв'язки, що

забезпечують єдність, цілісність і стабільність правової системи; інші правові явища (юридична відповідальність, правосуб'єктність, правовий статус, законні інтереси тощо), що утворюють інфраструктуру правової системи.

Одним з найважливіших елементів правової системи, на думку багатьох дослідників є також інститут прав і свобод людини і громадянина, які, за словами А. Колодія, не лише визначають напрями діяльності держави, але й детермінують цю діяльність щодо її змісту та форм [16, с. 124-126]. Про це ж саме пише і П. Рабінович, який доводить, що саме права людини і принцип їх пріоритету завдають основний соціальний вектор у взаємовідносинах між людиною й Українською державою [17, с. 8]. Справді, якщо права людини – це така загальносоціальна категорія, яка складається об'єктивно в результаті розвитку і вдосконалення суспільного виробництва та політичної системи суспільства у вигляді соціальних можливостей користуватися різноманітними економічними, політичними й духовними силами, та існують ще до їх державного визнання [18, с. 47], то цілком очевидно, що урізноманітнення соціальних прав людини, їх збагачення з необхідністю призводить і до удосконалення як соціальної функції держави в цілому, так і тих конкретних правових механізмів, які для цього застосовуються. При цьому держава не лише закріплює на конституційному рівні нові соціальні права, але й гарантує забезпечення реальності цих прав, що дозволяє уникати такої небезпечної ситуації як вихолощення змісту конституційного права, яке стає не об'єктивним регулятором найважливіших суспільних відносин, а лише декларацією про наміри [19, с. 154]. Тобто завдяки конституційному принципу пріоритету прав людини всі без виключення права людини, – у тому числі й соціальні права, – стають визначальними детермінантами функціонування як держави в цілому, так і її окремих органів, а також органів місцевого самоврядування.

Таким чином, як ми бачимо, стан розвитку і забезпеченості прав людини напряму корелює з тим, яким чином реалізується соціальна функція держави. Дійсно, соціальна функція (як і будь-яка інша функція держави) є директивною за самою своєю природою. Це означає, що вона є чітко спрямованою не тільки на певні суспільні відносини, але й на соціальні права людини. Подібна «директива» («directive») природа соціальної функції дозволяє стверджувати про існування двохстороннього зв'язку між соціальними правами людини і соціальною функцією держави. З одного боку, в процесі соціальної діяльності держава створює необхідні і належні умови для реалізації соціальних прав людини. З іншого боку – самі соціальні права людини визначають зміст соціальної функції держави, а також коло тих відносин, які повинні забезпечуватись в ході державного соціального регулювання.

Однак, досліджуючи процес реалізації соціальної функції, не можна не привернути увагу й до інших елементів правової системи. Зокрема, як доводить Н. Пархоменко, розбудова і зміцнення соціальної держави в Україні, забезпечення правопорядку, зміцнення режиму законності, проведення демократичних перетворень потребують удосконалення механізму правового регулювання, якості законодавства і процесу його реалізації [20, с. 81]. Сам по собі механізм правового регулювання являє сукупність засобів, що дозволяють впорядкувати явища правової дійсності, забезпечують їх єдність, взаємозв'язок та взаємодію, а також трансформують правових приписів до реальної поведінки суб'єктів

права [21, с. 104]. У цьому сенсі поза налагодженням механізмів правового регулювання соціальних відносин, поза процесом упорядкування і систематизації соціального законодавства (цим поняттям описується специфічна (нормотворча) юридична діяльність державного апарату, змістом якої є системне упорядкування і розвиток положень чинних нормативно-правових актів в сфері соціального регулювання з метою підвищення ефективності законодавства [22, с. 46]) існуватиме істотна перешкода на шляху реалізації соціальної функції.

Також, слід звернути увагу на ще два елементи правової системи, які часто обходять увагою в частині їх впливу на реалізацію соціальної функції держави, а саме: правову культуру і правову ідеологію. В сучасній науці теорії держави і права правова культура часто описується як «структурно-складне цілісне утворення, яке включає в себе якісний стан правового життя суспільства, відображений у досягнутому рівні досконалості правових актів, правової і правозастосовчої діяльності, правосвідомості і правового розвитку особистості» [23, с. 105], а правова ідеологія – як сукупність сталих юридичних ідей, теорій, поглядів, принципів, які у концептуальному, систематизованому вигляді відображають і оцінюють правову реальність [24, с. 85]. Стосовно ролі правової культури у процесі реалізації соціальної функції, слід відмітити, що разом із поступовим утвердженням соціальних цінностей та соціальних прав в структурі правосвідомості сучасної людини суттєво трансформуються як правова поведінка окремих громадян, так і дії органів державної влади, які діють не лише під впливом жорстких норм закону, але й на основі загальних соціальних цінностей, які культивуються в рамках даної правової культури. На значущості та ролі правової культури у цьому контексті цілком слушно наголошує Л. Макаренко, пишучи, що саме правова культура виступає однією з найважливіших гарантій забезпечення основних прав і свобод людини (включаючи й її соціальні права), створюючи належний рівень їх реалізації [25, с. 91]. Теж саме, на наше переконання, справедливо і по відношенню до правової ідеології. На думку багатьох сучасних теоретиків права правова ідеологія задає загальні параметри того, що утворює правосвідомість сучасної людини, визначає її зміст, специфіку й найважливіші властивості процесу правового регулювання суспільних

відносин [26, с. 165]. Таким чином на рівні правових ідеалів та правових принципів в структурі правової ідеології утверджуються цінності соціальної справедливості і гуманізму. Причому ці принципи постають не просто як абстрактні поняття, а як реальні регулятори суспільних відносин. На підтвердження цього положення можна навести змістовний аналіз С. Погребняком принципу гуманізму. Як переконливо доводить згаданий автор, цей правовий принцип втілює в собі не лише загальне уявлення суспільства (та окремих індивідів) про соціальну справедливість і рівність, але й виступає безпосереднім елементом конституційно-правового, цивільно-правового, адміністративно-правового, кримінально-правового, кримінально-виконавчого, процесуально-правового, регулювання [27, с. 35-41]. З огляду на це, говорячи про вплив правової ідеології на реалізацію соціальної функції держави слід вказати, що вона, по-перше, сприяє формуванню у суспільній свідомості нового ставлення до соціальних прав людини і права в цілому як основоположної цінності в житті громадян і суспільства [28, с. 77], а, по-друге – забезпечує розробку чітких науково-обґрунтованих моделей реформування та вдосконалення системи соціального законодавства. У цьому плані можна побачити, що реалізація соціальної функції держави пов'язана не просто з системою позитивного законодавства (без якого неможливо уявити собі будь-яку державу), а й з правовою системою в цілому, з усіма її елементами, включаючи й такі як правова ідеологія, правова культура, механізм правового регулювання тощо.

Висновки. Отже, характеризуючи правові передумови реалізації соціальної функції сучасної держави, слід зазначити, що не можна редукувати їх зміст виключно до стану системи позитивного законодавства, а також до визначення якості та повноти державних законів. Це пояснюється тим, що правові передумови реалізації соціальної функції держави охоплюють значно більш широку сферу суспільних відносин. У цьому контексті необхідно стверджувати про наявність чіткого зв'язку між всіма елементами правової системи і соціальною функцією держави. Тому можна зробити висновок про існування чітких взаємозв'язків між рівнем розвитку правової культури, специфікою правової ідеології, якістю механізмів правового регулювання та рівнем забезпеченості правових гарантій і ефективністю реалізації соціальної функції держави.

Список літератури:

1. Тимошенко В. І. Правова держава: теоретико-історичне дослідження / Віра Іванівна Тимошенко. – К.: Наукова думка, 1994. – 132 с.
2. Козлова Е. И., Кутафин О. Е. Конституционное право Российской Федерации / Екатерина Ивановна Козлова, Олег Емельянович Кутафин. – М.: Юристъ, 1995. – 480 с.
3. Радбрух Г. Философия права / Густав Радбрух. – М.: Международные отношения, 2004. – 240 с.
4. Мамут Л. С. Государство в ценностном измерении / Леонид Соломонович Мамут. – М.: Изд-во НОРМА, 1998. – 48 с.
5. Оніщенко Н. М. Правова система та інші соціальні системи: співвідношення та взаємозалежність / Оніщенко Наталія Миколаївна // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – Вип. 19. – С. 9-15.
6. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу / Олексій Іванович Ющик. – К.: «Парламентське видавництво», 2004. – 520 с.
7. Медведчук В. В. Питання ефективності чинного законодавства / Віктор Володимирович Медведчук // Право України. – 1998. – № 6. – С. 69-72.
8. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду / Анатолій Павлович Заєць. – К.: Парламентське вид-во, 1999. – 248 с.
9. Шемшученко Ю. С. Україна: проблеми формування правової держави / Юрій Сергійович Шемшученко // Правова держава: Збірник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 1992. – № 1. – С. 6-11.
10. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології. Монографія / Наталія Миколаївна Пархоменко. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 336 с.
11. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010 р. – № 72/1. – Ст. 2598.

12. Краковська А. С. Еволюція соціальної функції сучасної держави: теоретико-правовий аспект [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Краковська Анжеліка Євгенівна; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна». – К., 2012. – 20 с.
13. Краковська А. Реалізація соціальної функції держави і становлення соціального законодавства в Україні // Юридична Україна. – 2009. – № 8. – С. 16-22.
14. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Порівняльне право Європи: основи порівняльного правознавства. Європейські традиції / Олена Іванівна Харитонівна, Євген Олегович Харитонов. – Х.: Одиссей, 2002. – 284 с.
15. Скакун О. Ф. Право і правова система в їх співвідношенні / Ольга Федорівна Скакун // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2005. – Вип. 16. – С. 29-33.
16. Колодій А. М. Принципи права України / Анатолій Миколайович Колодій. – К.: Юрінком-Інтер, 1998. – 208 с.
17. Рабінович П. М. Права людини: діалектика універсалізації найменувань та урізноманітнення змісту й меж / Петро Мойсеевич Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 3(30) – С. 3-9.
18. Тодька Ю. Н., Тодька О. Ю. Конституційно-правовий статус человека и гражданина в Украине / Юрий Николаевич Тодька, Оксана Юрьевна Тодька. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 368 с.
19. Ющик О. І. Правова реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні / Олексій Іванович Ющик. – К.: Ін-т зак-ва ВРУ, 1997. – 190 с.
20. Пархоменко Н. М. Теоретичні основи розвитку системи права і системи законодавства України на сучасному етапі / Наталія Миколаївна Пархоменко // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2004. – Вип. 15. – С. 75-81.
21. Тараконич Т. І. Механізм правового регулювання: теоретико-правові аспекти / Тетяна Іванівна Тараконич // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2002. – Вип. 13. – С. 103-108.
22. Ющик О. І. Упорядкування законодавства – пріоритетний напрям правової політики України / Олексій Іванович Ющик // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2007. – Вип. 18. – С. 40-48.
23. Копієвська О. Р. До проблеми формування правової культури особи в Україні / О. Р. Копієвська // Держава і право. Юридичні і політичні науки: Збірник наукових праць. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – Вип. 34. – С. 104-109.
24. Лєгуша С. М. Структура правової свідомості / Сергій Михайлович Лєгуша // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2007. – Вип. 18. – С. 95-101.
25. Макаренко Л. О. Роль правової культури в утвердженні принципу верховенства права / Л. О. Макаренко // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2007. – Вип. 18. – С. 85-94.
26. Колодій А. М. Держава загального добробуту / Анатолій Миколайович Колодій // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол) та ін. – К.: «Українська енциклопедія», 1998. – Т. 2.: Д – Й. – 1999. – 744 с.
27. Погребняк С. П. Втілення принципу гуманізму в праві / Станіслав Петрович Погребняк // Вісник Академії правових наук. – 2007. – № 1(48). – С. 33-42.
28. Селіванов В. М. Раціональне та ірраціональне в пізнанні правової дійсності / Володимир Миколайович Селіванов // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2(33)-3(34). – С. 67-83.

Краковская А.Е.

Донецкий национальный университет

ПРАВОВЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ГОСУДАРСТВА

Аннотация

Исследовано группу правовых предпосылок эффективной реализации социальной функции государства. Указана роль права в реализации функций современного государства. Охарактеризована взаимосвязь между состоянием развития социального законодательства и качеством обеспечения социальной функции. Установлено наличие четкой связи между всеми элементами правовой системы и социальной функцией государства. Сделан вывод о существовании взаимосвязей между уровнем развития правовой культуры, спецификой правовой идеологии, качеством механизма правового регулирования, уровнем обеспечения правовых гарантий и эффективностью реализации социальной функции государства.

Ключевые слова: социальная функция государства, правовые предпосылки реализации социальной функции государства, правовое государство, социальное государство, социальное законодательство, правовая система, правовая культура, правовая идеология, механизм правового регулирования.

Krakovska A. Ye.

Donetsk National University

LEGAL BASIS IMPLEMENTATION OF SOCIAL FUNCTIONS OF THE STATE

Summary

It was analyzed the group of legal preconditions for effective implementation of the social functions of the state. The role of law in the implementation of the functions of a modern state was focused. The interdependence of state of development of social legislation and ensure quality of the social function is characterized. It was revealed that all elements of the legal system and the social function of the state are interconnected. Conclusions: the level of legal culture, specific legal ideology, quality regulation mechanisms and levels of security and legal guarantees efficient implementation of the social functions of the state are interconnected elements. The interconnection among these elements is obvious.

Keywords: social function of the state, the legal basis realization of the social function of the state, law-based state, social state, social legislation, the legal system, legal culture, legal ideology, mechanism of legal regulation.